

Ковтун М. В., Дудник А. В., студенти,
Інститут інформаційно-діагностичних систем,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Волкова О. М., к.ю.н., доцент

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ ПРАВОВІДНОСИНИ

Дослідження різних точок зору таких авторів, як професор В. В. Лазарев, М. Н. Марченко, В. В. Копейчиков, О. Ф. Скакун, М. С. Кельман [1, с. 127; 2, с. 93; 3, с. 144; 4, с. 308; 5, с. 158] та багатьох інших дали змогу узагальнити поняття правовідносин, прослідкувати розбіжності у формулюванні визначення цього поняття і виявити причину неспівпадіння поглядів.

Тому, на основі проаналізованого матеріалу можна дати таке визначення: правовідносини – врегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких є носіями юридичних обов'язків та мають суб'єктивні права. Це конкретна форма буття права. Правовідносини виникають тоді і тільки тоді, коли відношення регулюється нормами права. Правовідносини на відміну від інших суспільних відносин охороняються державною владою від порушень. Держава встановлює санкції за порушення тих чи інших правовідносин, за матеріальну шкоду, за порушення юридичних обов'язків, за факти правопорушень.

За допомогою чіткого уявлення про поняття саме правових відносин, не складною задачею стає відокремлення їх від суспільних і встановлення моменту, коли саме суспільні відносини набувають юридичних ознак.

Були визначені основні ознаки правовідносин: 1) це суспільні відносини; 2) існують у нерозривному зв'язку з юридичними нормами, що виступають нормативною базою їх виникнення, зміни і припинення; 3) учасники правовідносин пов'язані взаємними юридичними правами й обов'язками, що виникають у суб'єктів права при настанні певних юридичних фактів; 4) для правовідносин властива визначеність, індивідуалізованість; 5) несуть вольовий характер; 6) охороняються державою.

В роботі була розглянута структура правовідносин. До неї входять такі елементи: суб'єкти (фізичні і юридичні особи), об'єкти (матеріальні або духовні), зміст (юридичні права і обов'язки). Основною характеристикою суб'єктів права є їх правосуб'єктність, тобто передбачена нормами права здатність бути учасниками правовідносин. Вона складається з двох елементів: правоздатність і дієздатність. Зміст правовідносин має двоїстий характер. Розрізняють юридичний і фактичний зміст. Об'єкт правовідносин – це те реальне благо, на використання або охорону якого спрямовані

суб'єктивні права і юридичні обов'язки. Юридичний зміст правовідносин – це можливість певних дій управомоченої особи, а також необхідність певних дій або необхідність утриматися від певних дій зобов'язаної особи, а фактичний зміст – самі дії, у яких реалізуються права й обов'язки.

Суб'єктивне право – це передбачена для управомоченої особи з метою задоволення її інтересів міра можливої поведінки, забезпечена юридичними обов'язками інших осіб.

Юридичний обов'язок є запропонована зобов'язаній особі і забезпечена можливістю державного примусу міра необхідної поведінки, якій вона повинна слідувати в інтересах управомоченої особи.

Суб'єктивне право і юридичний обов'язок – це парні і рівноелементні категорії, що у рамках конкретних правовідносин суворо відповідають один одному.

Причиною виникнення правовідносин є юридичний факт, тобто конкретна життєва обставина, із настанням якої норма права пов'язує виникнення, зміну або припинення правовідносин.

Встановивши і систематизувавши поняття, ознаки, структуру, причини виникнення правовідносин, логічним доповненням є класифікація на види за галузями права (конституційні, цивільно-правові, адміністративні, кримінальні, трудові, сімейні та ін.), за змістом (регулятивні, охоронні), за ступенем індивідуалізації (відносні, абсолютні), за характером обов'язку (активного і пасивного типу), за методом правового регулювання (договірні і управлінські), за терміном тривалості (короточасні і довготривалі) тощо.

Правовідносини мають державно-вольовий характер, оскільки державна влада юридично об'єктивує і закріплює ці відносини в системі діючих законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Саме тому питання правовідносин не втрачає своєї актуальності, вимагає спостереження і контролю. Від якості правового регулювання залежить рівень нашого життя, можливість захисту прав і свобод, а також утвердження правового порядку в суспільстві.

Література

1. Лазарев В. В. Теория государства и права: учебник для вузов / В. В. Лазарев, С. В. Липень. – М.: Спарк, 1998. – 498 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права: підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин, Н. М. Хома. – 3-е вид, стереотипне. – Л.: Новий Світ-2000, 2009. – 584 с.
3. Общая теория государства и права: академический курс в 2-х томах / под ред. М. Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1998. – 426 с.
4. Скакун.О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник / О. Ф. Скакун . – Х.: Еспада, 2006 . – 776 с.

5. Загальна теорія держави і права: підр. для студентів / за ред. В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком, 1997. – 498 с.

УДК 342.7(043.2)

Корженівська Т. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шапенко Л. О., старший викладач

ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

У процесі побудови України як демократичної правої держави, її курсу на інтеграцію до Європейського Союзу важливого наукового та практичного значення набувають питання захисту прав і свобод людини і громадянина, їх законодавчого закріплення, охорони та ефективної реалізації. Одним із головних обов'язків незалежної України є постійне утвердження та забезпечення гарантій захисту цих прав і свобод, що визначає фактичний і юридичний статус особи в суспільстві, рівень демократії в країні та соціальні можливості кожної людини і громадянина.

Найвищою гарантією прав і свобод людини і громадянина є конституційний лад України, заснований на неухильному дотриманні Конституції України, нормативно-правових актів національного законодавства, приписах природного права та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права.

Практична реалізація конституційних прав і свобод забезпечується двома категоріями гарантій: загальними і спеціальними (юридичними) [1, с. 204].

Загальні гарантії конституційних прав і свобод людини і громадянина мають значний, а іноді й визначальний вплив на реалізацію можливостей для задоволення особистих потреб кожною людиною та громадянином, оскільки вони визначають готовність суспільства і держави реалізувати зазначені можливості. Дана категорія гарантій визначається рівнем розвитку основних сфер суспільного і державного життя – політичної, економічної, соціальної, культурної (духовної) та інших.

До політичних гарантій конституційних прав і свобод належать, насамперед, такі основні політичні інститути, як інститут народного суверенітету, форм безпосередньої демократії, політичного та ідеологічного плюралізму, багатопартійності та ін. Економічні гарантії представлені інститутами власності, економічного плюралізму, свободи підприємницької та господарської діяльності тощо. Соціальні гарантії передбачають